

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและสภาพของปัญหา

เนื่องด้วยประเทศไทยในปัจจุบันอยู่ในสภาวะการณ์ของการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลสะท้อนจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างสังคมไทยเป็นอย่างมาก ประกอบกับได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อันมีสาระสำคัญเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง และตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยเพิ่มขึ้น ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง มีการรวมกลุ่มชุมนุมกันเพื่อเรียกร้องหรือแสดงเจตนารมณ์ได้โดยอิสระภายใต้กฎหมาย การแสดงออกของกลุ่มชนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นเสมือนกระจกเงาส่องสะท้อนสังคม และกำหนดทิศทางการดำเนินไปของสังคม

ในสมัยรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ประเทศไทยประสบปัญหาภายในประเทศอย่างมากมาย การเป็นรัฐบาลพรรคเดียวที่มีเสียงข้างมากในสภา จนทำให้เกิดภาพการใช้อำนาจเบ็ดเสร็จ โดยที่พรรคฝ่ายค้านไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงภาพพจน์ขององค์กรอิสระที่ไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน โดยเฉพาะการถ่วงดุลและตรวจสอบฝ่ายต่าง ๆ ทำให้เกิดภาพการปิดกั้นกระบวนการทางสภา ประชาชนและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องเคลื่อนไหวหรือแสดงความคิดเห็นด้วยกระบวนการภายนอกสภา ซึ่งในช่วงนี้ปรากฏความเคลื่อนไหวของกลุ่มคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) / กลุ่มขบวนการประชาธิปไตยแห่งชาติสมาพันธ์ประชาธิปไตยในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ กรณีการออก พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เกรงว่าทางรัฐบาลโดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นจะใช้อำนาจจนกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของฝ่ายต่าง ๆ และประชาชนโดยทั่วไป

จากสภาพเศรษฐกิจที่อ่อนตัวลง และผลกระทบจากราคาน้ำมัน ทำให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานนำไปใช้เป็นเงื่อนไขในการขอปรับค่าจ้างแรงงาน เพื่อให้สามารถรองรับกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นได้ ในขณะที่ประเด็นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจก็ยังเป็นเงื่อนไขที่กลุ่มแรงงานรัฐวิสาหกิจบางแห่งที่กำลังจะถูกแปรรูป นำไปเคลื่อนไหวคัดค้านอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการ

ขนส่งได้เริ่มเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องขอปรับค่าบริการ เนื่องจากต้นทุนคือราคาน้ำมันขยับสูงขึ้น ด้วยเช่นกัน ปัญหาหนี้สินของกลุ่มเกษตรกรยังคงเป็นประเด็นปัญหาหลักที่ถูกนำมาเป็นเงื่อนไขในการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่องในช่วงนี้ กลุ่มเกษตรกรหลายกลุ่ม อาทิเช่น กลุ่มสมาชิกรองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มเครือข่ายหนี้สินชาวนาแห่งประเทศไทย กลุ่มสภาประชาชนแห่งประเทศไทย (สปท.) หรือชื่อเดิมคือ กลุ่มสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) และกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรของกลุ่มเหล่านี้ ได้เตรียมเคลื่อนไหวในลักษณะชุมนุมใหญ่ เพื่อกดดันรัฐบาล และเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะปัญหาหนี้สินภาคเกษตรกรรมทั้งระบบ

จากการรวบรวมข้อมูลสถิติการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2550 โดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ปรากฏในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1

สถิติการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปี
ตั้งแต่เดือน ม.ค. 2549 ถึง ธ.ค. 2550

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
พ.ศ. 2549	7	13	21	7	12	5	15	11	7	20	23	34	175
พ.ศ. 2550	32	48	49	30	44	21	30	37	33	49	45	30	448

กลุ่มที่เคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว เหล่านี้บางกลุ่ม รวมทั้งกลุ่มเครือข่ายพันธมิตร มีศักยภาพเพียงพอที่จะดึงมวลชนให้เข้าร่วมกิจกรรมได้ในระดับหนึ่ง การชุมนุมโดยใช้มวลชนจำนวนมาก เพื่อกดดันรัฐบาลให้ดำเนินการตามที่กลุ่มเรียกร้อง เป็นวิธีการหนึ่งที่มีการใช้อยู่เสมอ การชุมนุมที่สำคัญมีการจัดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น ท้องสนามหลวง ลานพระราชวังดุสิต ทำเนียบรัฐบาล เป็นต้น การชุมนุมเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นการเรียกร้องของกลุ่มที่มีปัญหา และต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลอย่างจริงจัง แต่ในขณะเดียวกันก็มีกลุ่มแอบแฝงที่ต้องการบั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาล หรือต้องการสร้างประเด็นปัญหาเพื่อประโยชน์ทางการเมือง ดังนั้น ก่อนที่จะมีการดำเนินการต่อกลุ่มผู้ชุมนุมเหล่านี้ ควรพิจารณาถึงเจตนาในการเคลื่อนไหวให้ถ่องแท้ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวชุมนุมเหล่านี้ เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ และไม่เป็นการซ้ำเติมผู้ชุมนุมที่ได้รับความเดือดร้อนให้ต้องประสบปัญหาเพิ่มมากขึ้น

กองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันปราบอาชญากรรม การอำนวยความสะดวก การควบคุมจัดการจราจร และการให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ แก่ประชาชนของกรุงเทพมหานคร และในกรณีที่เกิดเหตุความไม่สงบขึ้นก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ที่จะต้องเข้าระงับเหตุหรือแก้ไขปัญหาเบื้องต้น แล้วรายงานสถานการณ์ให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทราบ โดยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครให้กองบัญชาการตำรวจนครบาลเป็นหน่วยหลักในการวางแผนแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบ แล้วรีบรายงานให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบ พร้อมทั้งแจ้งหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อเป็นการประสานการปฏิบัติ ติดตามสถานการณ์ และสั่งการในการแก้ไขปัญหา โดยใช้กำลังตำรวจในสังกัดเป็นหลักหากเกินขีดความสามารถให้ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งในการควบคุมฝูงชนทุกครั้งที่ผ่านมาหากมีการใช้ความรุนแรงในการควบคุมฝูงชน ภาพเหตุการณ์ใช้กำลังที่รุนแรงจะถูกตีแผ่ไปทั่วโลก ซึ่งจะทำให้ทั่วโลกมองประเทศไทยว่าเป็นประเทศที่ไม่พัฒนาในการปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมเรียกร้องและเป็นภาพลบในสายตาของประเทศอื่น ๆ อันเป็นการซ้ำเติมประเทศชาติให้ยิ่งบอบช้ำหนักมากขึ้นภารกิจของตำรวจในการควบคุมฝูงชนจึงมีความสำคัญยิ่งและเป็นหน้าตาของประเทศด้วย

ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้มีหน่วยตำรวจปราบจลาจลขึ้นในสังกัดกองบังคับการตำรวจปฏิบัติการพิเศษ กองบัญชาการตำรวจนครบาล หากแต่สถานการณ์ชุมนุมเรียกร้องเกิดขึ้นบ่อยครั้งอย่างต่อเนื่องและบางกลุ่มก็มีผู้ชุมนุมเป็นจำนวนมาก ประกอบกับกำลังพลบางส่วนถูกนำไปใช้ในภารกิจพิเศษอื่น เช่น ภารกิจถวายความปลอดภัย อารักษานุคคลสำคัญ รักษาความปลอดภัยสถานที่สำคัญต่าง ๆ เป็นต้น จึงเกิดกำลังที่หน่วยปราบจลาจลซึ่งมีกำลังพลจำนวนจำกัดจะสามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 1.2

สถานภาพกำลังพลข้าราชการตำรวจของ กองกำกับการ 2

กองบังคับการตำรวจปฏิบัติการพิเศษ กองบัญชาการ

ตำรวจนครบาล (หน่วยปราบจลาจล)

ลำดับ	ประเภทข้าราชการ ตำรวจ	ตำแหน่ง	คนครอง	ไปช่วยราชการที่อื่น	ปฏิบัติงาน จริง
1	สัญญาบัตร	30	6	-	6
2	ประทวน	938	761	266	495
	รวม	968	767	266	501

ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2550

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญในการรักษาหน้าที่การควบคุมฝูงชนจึงกำหนดให้แต่ละกองบังคับการจัดตั้งกองร้อยควบคุมฝูงชนของตนเอง จำนวน 1 กองร้อย โดยจัดตั้งจากเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจในสังกัดของตน เพื่อทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและควบคุมฝูงชนที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง เจ้าหน้าที่ตำรวจเหล่านั้นนอกจากมีหน้าที่หลักในการป้องกันปราบปราม อำนวยความสะดวกการจราจร บริการประชาชน ยังมีหน้าที่อีกประการหนึ่งในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยกรณีมีเหตุชุมนุมเรียกร้องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

ผู้ศึกษาในฐานะเป็นข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล และได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานกรณีมีเหตุชุมนุมเรียกร้องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครหลายครั้ง จึงมีความสนใจศึกษาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานในการควบคุมฝูงชน ซึ่งเป็นภารกิจที่นอกเหนือจากภารกิจหลักของตำรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยเลือกศึกษาเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดของกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 กองบัญชาการตำรวจนครบาล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทักษะของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 ต่อการปฏิบัติหน้าที่ควบคุมฝูงชน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานการควบคุมฝูงชน
3. เพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานควบคุมฝูงชน

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้มุ่งศึกษาถึงทักษะของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งได้รับมอบหมายหรือคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุม ดูแลความสงบเรียบร้อยของฝูงชนที่รวมตัวชุมนุมกันในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ทักษะ หมายถึง ความรู้สึนึกคิดหรือความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีต่อปฏิบัติงานควบคุมฝูงชน

เจ้าหน้าที่ตำรวจ หมายถึง เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับการแต่งตั้งดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 กองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 8 สถานีตำรวจ อันได้แก่ สถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง สถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ สถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ สถานีตำรวจนครบาลพลับพลาไชย 1 สถานีตำรวจนครบาลพลับพลาไชย 2 สถานีตำรวจนครบาลบางรัก สถานีตำรวจนครบาลยานนาวา และสถานีตำรวจนครบาลปทุมวัน

การควบคุมฝูงชน หมายถึง การควบคุม ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของกลุ่มคนที่มารวมตัวชุมนุมกัน ตามที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับคำสั่ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบทักษะของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 ต่อการปฏิบัติหน้าที่ควบคุมฝูงชน
2. ทราบปัญหาอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานควบคุมฝูงชน
3. ทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานควบคุมฝูงชน